

## Situații didactice de predare/învățare a limbii franceze din perspectiva metodei euristice Anastasia Sava, lector superior

### Summary

*Heuristic methodology is currently growing, having mainly applied importance. This heuristic guidance comes as a response to verbalism and formalism established for a long time in school practice. Heuristic methodology encourages the student's intellectual activity, forces him to think and reflect, stimulates learning ability, gives rise to new associations, gives rise to new ideas. Heuristic methods, are methods based on the discovery of information, reflection and thinking about the discovered. As is well known, namely a foreign language is studied by such methods because the student is always put in a position to discover something new, to reflect and capitalize knowledges accumulated in communication. For this, teacher is always near to support those who learn and to motivate them in the search for unknown items.*

Vocația învățământului de astăzi este de a forma oameni capabili de a mânui informații, de a face din informația existentă în memorie un instrument de căutare, de cercetare, de descoperire a unor noi adevăruri [7, p.34].

Această tendință duce la folosirea pe scară largă a acelor metode care-i învață pe elevi să folosească informațiile, să le verifice în sprijinul obținerii altor informații și acestea sunt *metodele euristice*, bazate pe reflecție, pe gândire.

Metodologia euristică este în prezent în plină dezvoltare, având o importanță preponderent aplicativă. Această orientare euristică vine ca o reacție la verbalismul și formalismul instaurate vreme îndelungată în practica școlară.

În general, I. Cerghit numește *euristice* acele metode, care „bazate pe raționamentul inductiv, deductiv ori transductiv, impun o transformare a informațiilor achiziționate în vederea obținerii unor noi informații” [3, p. 79].

În acest sens, euristica se sprijină pe exercițiul sever al reflecției personale și eventual pe exercițiul mental. În general, este călăuzită de sarcini teoretice, abstracte, realizabilă cu metode inductive, deductive și transductive [3, p. 80].

În cazul metodelor inductive, subiectul progresează de la reconstrucția unor cunoștințe sau structuri cognitive specifice sau particulare, existente deja în memorie, la descoperirea unor structuri cognitive cu un grad mai înalt de abstractizare, de tipul unor concepte, idei, principii, etc. Toate acestea sunt regăsite în conversația euristică, în metoda problematizării, în metoda expositivă etc. În cazul metodelor deductive, subiectul pornește de la cunoștințe cu caracter general, ajungând la cunoștințe cu caracter particular. După Ausubel, „... drumul normal al cunoașterii concentrate și recapitulative din activitatea școlară, este al deducției, de la vârf spre baza piramidei conceptuale a fiecărei discipline”.

Metodele transductive, divergente, implică relații ilogice, treceri de la particular la particular, ca în „gândirea artistică” sau „imaginativă”, responsabilă de elaborarea unor idei originale, de genul explicației prin metafore, prin asocierea unor elemente considerate în mod obișnuit disparate.

Prin reflecție, metodele euristice conferă, deci, o valoare operațională cunoștințelor însușite.

Totodată, după cum afirmă Ionescu M., Radu I., aceste metode presupun momente de incertitudine, căutări, chiar tatonări, selecție a posibilităților, alegerea căilor cu șanse de a se dovedi optime. Elevul se angajează într-o sarcină de cunoaștere, de rezolvare a unei probleme pentru care are o experiență insuficientă, o informație incompletă, procesul de învățare avansează pe parcursul unei cercetări personale [5, p. 162].

După Aebli H., ele caută să pună în valoare acea tendință a gândirii de a construi o nouă reacție, de a forma noi operații. Pentru a ajunge aici, elevul urmează să fie pus în fața unor teme cu grijă selectate, care se „lasă cercetate”, care sînt generatoare de întrebări, care conduc la o situație de explorare din care să rezulte o problemă de căutare și de cercetare și care să se poată rezolva cu ajutorul cunoștințelor și capacităților existente în prealabil în mintea elevilor, contându-se pe un efort independent de gândire [1, p 175].

Pe lângă obiectivele cognitive și afective, în procesul de predare a unei limbi străine, se urmărește și dezvoltarea competențelor de comunicare prin stimularea creativității prin prisma metodelor euristice. Acesta ar fi imperativul principal, actualmente, în didactica limbilor străine.

Dintre *elementele* care asigură rolul constructiv al educației în stimularea și dezvoltarea creativității și, implicit, promovarea pedagogiei creativității, le amintim pe următoarele:

- Plasarea accentului în activitățile instructiv-educative pe *promovarea unor relații didactice de colaborare*, pe asigurarea unui climat psiho-social favorabil bunei colaborări, pe stimularea eforturilor elevilor, a dorinței acestora de a aduce contribuții proprii la introducerea noului, de a fi originali, inventivi și creatori.

- *Promovarea unui învățământ euristic*, care să pună bazele formării gândirii independente și creatoare a elevilor și să pună în acțiune spontaneitatea și inițiativa elevilor, întregul potențial intelectual, afectiv și motivațional al acestora.

Profesorul M. Ionescu precizează faptul că „ceea ce se dobândește prin efort propriu și prin învățare creatoare are șanse mari de a se întipări și de a deveni operațional, prin transfer, în alte situații de învățare” [6, p. 132].

În acest sens M. Ionescu prezintă câteva **sugestii practice** pentru conceperea situațiilor de instruire care să contribuie la stimularea creativității elevilor în cadrul activităților școlare și extrașcolare [6, p.133] :

### **1. Cultivarea la elevi a unor capacități**

- Valorificarea și dezvoltarea spiritului de observație al elevilor, care poate fi considerat premisă a apariției și manifestării conduitelor lor creatoare.

- Cultivarea flexibilității gândirii, respectiv a abilităților intelectuale care să le permită elevilor să stabilească dacă o ipoteză este sau nu validă, să renunțe la cele sterile și neproductive și să identifice altele, productive, fertile.

- Cultivarea la elevi a curajului și a perseverenței.

- Dezvoltarea fluidității ideilor și asociațiilor realizate de elevi.

### **2. Sugestii care țin de modul de învățare al noului conținut ideatic:**

- Interpretarea, redefinirea și reformularea de către elevi a unor concepte, fenomene, procese etc., cu ajutorul cuvintelor proprii și respectând corectitudinea științifică.

- Realizarea de către elevi a unor analogii și conexiuni intra- și interdisciplinare.

- Consultarea de surse bibliografice și elaborarea de referate.

- Realizarea de montaje experimentale sau completarea unora cu anumite elemente.

- Găsirea de soluții originale la probleme de ordin teoretic sau practic-aplicativ.

- Realizarea de către elevi a unor procese de cercetare sau chiar de invenție.

Este necesar, așadar, ca în practica didactică să se instituie un dialog autentic între participanți, profesor-elev, elev-elev. În acest sens, predarea va lua, adesea, forma unei comunicări bilaterale, a unei conversații în cadrul căreia profesorul acționează asupra elevilor prin solicitări verbale, iar aceștia reacționează oferind răspunsuri [2, p. 125]. În acest sens, Ionescu, este de părere că „Școala nu trebuie să se limiteze doar la a transmite cunoștințe și a-i face pe elevi să evite eșecul școlar, ci trebuie să-și asume rolul de a-i ajuta să-și descopere

propriile potențialități” [6, p. 196].

Noua metodologie didactică, adecvată obiectivelor învățământului actual, necesită o re poziționare a metodelor și mijloacelor de învățământ existente, astfel încat să conducă la activizarea optimă a elevilor atât în planul intelectual, cât și în cel narativ, să asigure cultivarea atitudinii euristice, investigatoare, formarea spiritului de inițiativă. Este necesară, așadar, folosirea cu prioritate a metodelor cu caracter mobilizator, activizant, care să mărească potențialul intelectual al elevilor prin angajarea lor la un efort personal în actul învățării, avînd

ca rezultat o eficiență formativă maximă. În acest sens, rolul primordial îi revine metodei euristice, și anume ca elevul să fie pus în situația de a face apel la propriile lui informații, profesorului revenindu-i sarcina să sprijine prin întrebări „de descoperire” reactualizarea cunoștințelor achiziționate anterior, să-l învețe să exploreze aceste cunoștințe prin propria-i gândire.

Astfel, metodologia euristică incită activitatea intelectuală a elevului, îl obligă să gândească și să reflecteze în cursul învățării stimulează capacitatea de asociație, dă loc la noi asociații, face să se nască noi idei și prilejuiește o învățare mai bogată în asociații.

### **Bibliografie**

1. AEBLI, H., *Didactica psihologică*, București, Editura didactică și poligrafică, 1973.
2. ALBULESCU, I., ALBULESCU, M., *Predarea și învățarea disciplinelor socio-umane. Elemente de didactică*, Iași, Polirom, 2000.
3. CERGHIT, I., *Metode de învățământ*, Iași, Polirom, 2006.
4. CUCOȘ, C., *Pedagogie*, Iași, Polirom, 2006.
5. IONESCU, M., RADU, I., *Didactica modernă*, Cluj-Napoca, Dacia, 1995.
6. IONESCU, M., *Demersuri creative în predare și învățare*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.
7. MIALARET, Gaston, *Principes et etapes de la formation des educateurs*, în vol. "Traité des sciences pédagogiques" Paris, PUF, 1978.